

Sygn. akt I ACa 735/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Elżbieta Karpeta
Sędziowie :	SA Lucyna Świdowska-Pilis (spr.) SO del. Tomasz Ślęzak
Protokolant :	Małgorzata Korszun

po rozpoznaniu w dniu 5 lutego 2014 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa M. K.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w K. i W. K.

o ustalenie nieważności umowy

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 18 kwietnia 2013 r., sygn. akt I C 174/12,

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Częstochowie, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

I ACa 735/13

UZASADNIENIE

Powódka M. K. wnosila o ustalenie nieważności umowy poręczenia zawartej przez jej męża W. K. z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) S.A. w K..

W uzasadnieniu żądania pozwu powódka wskazywała, iż pozostaje w związku małżeńskim z W. K. od dnia 28 kwietnia 1979 r. Pomiędzy małżonkami, od chwili zawarcia małżeństwa istnieje ustawowa wspólność majątkowa. Mąż powódki w 1991 r. poręczył za zobowiązanie kredytowe wynikające z umowy zawartej pomiędzy (...) w K. Oddział w M. a M. B.. W. K. nigdy nie zwracał się do powódki o wyrażenie zgody na poręczenie tego kredytu, a nawet nie informował jej o takim fakcie. Pozwany (...) również nie występował do powódki o udzielenie zgody na zawarcie umowy poręczenia

czy też o potwierdzenie jej zawarcia. Jako podstawę prawną żądania pozwu powódka wskazała art. 36 kro i 37 kro w brzmieniu obowiązującym w dacie poręczenia umowy kredytu przez W. K..

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) S.A. w K. wnosił o oddalenie powództwa i obciążenie strony powodowej kosztami postępowania.

Pozwany nie zanegował faktu, iż małżonek powódki W. K. udzielił poręczenia wekslowego za zobowiązanie kredytowe M. B.. Przyznał również, iż powódka nie wyraziła pisemnej zgody na dokonanie przez męża przedmiotowej czynności prawnej. Pozwany zaznaczył jednak, że mimo tego w jego ocenie poręczenie wekslowe jest z formalnego punktu widzenia wolne od wad prawnych. Potwierdza to fakt, że już od 1995 r. prowadzone jest postępowanie egzekucyjne przeciwko W. K. i dłużnik ten, ani powódka, nie podejmowali żadnych czynności w celu jego wstrzymania.

Na podstawie art. 195 § 2 kpc Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego W. K.. Pozwany uznał powództwo w całości i przyznał wszystkie okoliczności faktyczne przyjęte za jego podstawę.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Częstochowie oddalił powództwo.

Sąd pierwszej instancji ustalił stan faktyczny, który dotyczył okoliczności między stronami bezspornych. Dalej idących ustaleń Sąd natomiast nie czynił, gdyż - w jego ocenie - na gruncie niniejszej sprawy wykraczałoby to poza zakres niezbędny do wydania orzeczenia kończącego postępowanie.

Sąd pierwszej instancji zważył, iż w oparciu o zeznania powódki przyjąć należało, iż interes prawny w wytoczeniu niniejszego powództwa upatruje w zniweczeniu toczącego się postępowania egzekucyjnego, które w 2010 r. zostało skierowane przeciwko nieruchomości, gdzie zamieszkuje wspólnie z mężem. Zdaniem tegoż Sądu małżonek dłużnika ma interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieważności czynności prawnej łączącej wierzyciela z dłużnikiem do czasu, gdy wierzyciel posiadający przeciwko dłużnikowi tytuł wykonawczy nie wszczął jeszcze egzekucji. Interes taki małżonek jednak traci, gdy doszło już do wszczęcia egzekucji. W takiej bowiem sytuacji przysługuje środek określony w art. 53 ust. 3 Prawa bankowego z 1989 r., a mianowicie możliwość wytoczenia powództwa o umorzenie egzekucji. Interes prawny podlega badaniu w pierwszej kolejności i w razie ustalenia przez Sąd, że powód w konkretnym przypadku go nie posiada, powództwo o ustalenie podlega oddaleniu bez potrzeby badania okoliczności faktycznych i prawnych, na których powód opiera swoje żądanie. Sąd nie badał więc zasadności merytorycznych podstaw, na których oparto przedmiotowe powództwo - nie ustalał zatem czy poręczenie wekslowe przez W. K. faktycznie zostało udzielone bez zgody powódki oraz czy dla ważności tego rodzaju czynności prawnej w okolicznościach podawanych w pozwie powódka powinna wyrazić zgodę.

Od powyższego rozstrzygnięcia apelację złożyła powódka wnosząc o jego zmianę poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu za obydwie instancje według norm przepisanych. Jako żądanie ewentualne zgłoszony został wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania.

Skarżąca zarzucała:

- naruszenie prawa procesowego, a mianowicie art. 233 § 1 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegającym na całkowitym pominięciu dowodów przedstawionych przez powódkę w toku postępowania przed Sądem Okręgowym w Częstochowie;
- zarzut naruszenia prawa procesowego, tj. art. 328 §2 kpc poprzez niewykazanie w uzasadnieniu wyroku przyczyn, dla których Sąd I instancji odmówił wiarygodności dowodom i tezom przytoczonym przez powódkę;

- sprzeczność ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, poprzez ustalenie, że powódka nie udowodniła podstawy faktycznej swego powództwa.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powódki zasługuje na uwzględnienie.

Jak słusznie wskazuje Sąd pierwszej instancji zgodnie z utrwalonym orzecznictwem interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie w rozumieniu przepisu art. 189 kpc występuje wówczas, gdy istnieje stan niepewności co do istnienia stosunku prawnego lub prawa i zachodzi, jeżeli skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego doprowadzi do usunięcia tej niejasności i wątpliwości w tym zakresie, tj. zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, tj. obiektywnie odpadnie podstawa jego powstania. Interes prawny z reguły nie występuje w sytuacji, gdy powód może uzyskać ochronę prawną w drodze innego postępowania tj. powództwa o świadczenie lub ukształtowanie stosunku prawnego.

Przyczyną oddalenia powództwa było przyjęcie - przy powołaniu się na stosowne orzecznictwo - iż powódce przysługuje owo roszczenie dalej idące w postaci żądania umorzenia egzekucji. Istotnie skoro egzekucja w stosunku do pozwanego W. K. wszczęta została w roku 1995 stosuje się wobec niego przepisy uprzednio obowiązującego prawa bankowego, a to ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. - Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 1992 r. Nr 72, poz. 359 ze zm.), której art. 53 ust. 3 stanowił, iż dłużnik, w drodze powództwa, może zażądać umorzenia w całości lub w części egzekucji prowadzonej przez banki, według kodeksu postępowania cywilnego bądź przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, jeżeli egzekwowana wierzytelność nie istnieje lub istnieje w kwocie mniejszej albo gdy dłużnik zgłasza wzajemne roszczenia nadające się do potrącenia z wierzytelności egzekwowanej. Jak wskazał Sąd Najwyższy w cytowanym przez Sąd pierwszej instancji orzeczeniu z dnia z 5 maja 2000 r. (II CKN 261/00) po stronie dłużnika nie występuje interes prawny do wytoczenia powództwa o ustalenie, że umowa poręczenia jest nieważna z powodu wad oświadczenia woli, jeżeli pozew został wniesiony po wszczęciu na wniosek banku egzekucji na podstawie bankowego tytułu wykonawczego. W takiej bowiem sytuacji przysługuje środek określony w art. 53 ust. 3 Prawa bankowego z 1989 r. a mianowicie możliwość wytoczenia powództwa o umorzenie egzekucji.

Rzecz w tym, iż powódka M. K. nie jest dłużnikiem, w stosunku do którego toczy się postępowania egzekucyjne. Postępowanie to toczy się wyłącznie przeciwko W. K., przeciwko niemu tylko wystawiony jest tytuł wykonawczy. Też i nieruchomości z której prowadzona jest egzekucja stanowi najprawdopodobniej majątek odrębny pozwanego W. K., bowiem - jak wynika z rejestru gruntów - tylko on wpisany jest jako właściciel. Powódce nie przysługuje zatem roszczenie o umorzenie egzekucji na podstawie powołanego przez Sąd pierwszej instancji art. 53 ust. 3 dawnego prawa bankowego, co legło u podstaw oddalenia powództwa.

Jak przyznaje sam Sąd pierwszej instancji w świetle stwierdzenia, iż powódce przysługuje środek określony w art. 53 ust. 3 Prawa bankowego z 1989 r. nie badał już zasadności merytorycznych podstaw, na których oparto przedmiotowe powództwo i nie ustalał czy poręczenie wekslowe przez W. K. faktycznie zostało udzielone bez zgody powódki oraz czy dla ważności tego rodzaju czynności prawnej w okolicznościach podawanych w pozwie powódka powinna wyrazić zgodę. Powoduje to uznaniem, iż Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy w pierwszym rzędzie ustali Sąd czy powódka posiada interes prawny w wytoczeniu niniejszego powództwa. Nie przesądzając tej zasady wskazać należy, iż jawi się on w tym, iż egzekucja kierowana była przez szereg lat przeciwko składnikom majątku wspólnego małżonków K., a obecnie - mimo iż najprawdopodobniej tyczy majątku odrębnego W. K. - obejmuje nieruchomości na której wybudowany jest budynek stanowiący miejsce życiowego centrum powódki.

Przy ewentualnym uznaniu, iż powódka posiada interes prawny w wytoczeniu niniejszego powództwa poczyni Sąd ustalenia i rozważania odnoszące się już do meritum żądania pozwu.

Z powołanych względów na podstawie art. 386§4 kpc i art. 108§2 kpc orzeczono jak w sentencji.